

โพสต์ทูเดย์

Post Today
Circulation: 320,000
Ad Rate: 1,100

Section: แมกซ์/หน้าแรก

วันที่: อังคาร 1 มกราคม 2562

ปีที่: 16 ฉบับที่: 5808

Col.Inch: 202.07 Ad Value: 222,277

หัวข้อข่าว: 'สัมผัส' วัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้

หน้า: M1(เต็มหน้า)

PRValue (x3): 666,831

ศิลปิน: สีสี่

'สัมผัส' วัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้

เรื่อง : กาญจนา อายุวัฒนธณชัย

ภาพ : คลังภาพโพสต์ทูเดย์

สามที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของยูเนสโก เมื่อปี 2559 ด้านองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หรือ อพท. ได้ต่อยอดการเป็นภาคีด้วยการส่งเสริมให้ชุมชน

ต่อยอดวัฒนธรรมในท้องถิ่นสู่กิจกรรมการท่องเที่ยว มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible Cultural Heritage) แบ่งเป็น 5 ประเภท ได้แก่ หนึ่ง ประเพณีและมุขปาฐะ (เรื่องราวที่เล่าต่อกันมา) สอง ศิลปะการแสดง สาม แนวปฏิบัติทางสังคม พิธีกรรม และเทศกาลต่างๆ สี่ ความรู้ ธรรมชาติและจักรวาล และ ห้า ฝีมือช่างและประเพณีนิยม ส่วนวัฒนธรรมที่จับต้องได้คือ กลุ่มโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่สามารถสัมผัสได้ทางกายภาพ

ดร.ฐวิทย์ มิตระขอบ รองผู้อำนวยการ อพท. กล่าวว่า อพท.เป็นหน่วยงานเจ้าภาพหลักในเรื่อง

รหัสข่าว: C-190101006107

หน้า: 1/4

โพสต์ทูเดย์

Post Today
Circulation: 320,000
Ad Rate: 1,100

Section: แมกซ์/หน้าแรก

วันที่: อังคาร 1 มกราคม 2562

ปีที่: 16 ฉบับที่: 5808

Col.Inch: 202.07 Ad Value: 222,277

หัวข้อข่าว: 'ส้มผีเสื้อ'วัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้

หน้า: M1(เต็มหน้า)

PRValue (x3): 666,831

ศิลปิน: สีสี่

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และวัฒนธรรม โดย
ใช้องค์ความรู้และนวัตกรรมผนวกกับจุดแข็งเชิงวิถี
ชีวิตและมรดกภูมิปัญญา เพื่อสร้างสรรค์คุณค่าและ
มูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า พัฒนากิจกรรม และบริการ
ด้านการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ๆ บนฐานของทุนทาง
วัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น

ฉะนั้น เมื่อประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นภาคี
อนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรม
ที่จับต้องไม่ได้ อพท. จึงได้จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติ
การ ร่วมกับกรมส่งเสริมวัฒนธรรม สถาบันไทยคดี
ศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยูเนสโก ให้
ความรู้แก่บุคลากรที่เกี่ยวข้องในการนำมรดกทาง
วัฒนธรรมในพื้นที่พิเศษของ อพท.ทั้ง 9 เขต ต่อยอด
สู่การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ รัฐบาลยัง
ตอบรับการเป็นภาคีอนุสัญญาดังกล่าวด้วยการออก
พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญา
ทางวัฒนธรรม ปี 2559 เพื่อสงวนรักษามรดกทาง
วัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ด้วย

“เมื่อสงวนรักษาวัฒนธรรมไว้แล้วจะสร้าง
คุณค่าและมูลค่าด้านการท่องเที่ยวต่อไปอย่างไร”
ดร.ชูวิทย์ กล่าว “เราจึงร่วมมือกับสถาบันไทยคดี
ศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำงานวิจัยด้านวัฒนธรรม
ไว้อย่างหลากหลาย จัดเวิร์กช็อปและให้ความรู้กับ
บุคลากรของ อพท. เพื่อสกัดความคิดว่าในพื้นที่
ทั้ง 9 เขตมีเรื่องราวของมรดกทางวัฒนธรรมที่จับ
ต้องไม่ได้อะไรบ้าง”

พื้นที่พิเศษของ อพท.ได้แก่ ค้างบางกะเจ้า
จ.สมุทรปราการ (อพท.1) เขตพัฒนาการท่องเที่ยว
อารยธรรมอีสานใต้ (อพท.2) เขตพัฒนาการท่องเที่ยว
ฝั่งทะเลตะวันออก ได้แก่ เมืองพัทยา เกาะช้าง
เกาะไผ่ (อพท.3) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวมรดกโลก
ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย
ศรีสัชชนาลัย กำแพงเพชร (อพท.4) เขตพัฒนาการ
ท่องเที่ยววิถีชีวิตลุ่มแม่น้ำโขง จ.เลย (อพท.5) เขต
พัฒนาการท่องเที่ยวอารยธรรมล้านนาและพื้นที่
พิเศษเมืองเก่าล้าน (อพท.6) เขตพัฒนาการท่องเที่ยว
ลุ่มแม่น้ำเจ้าพระยาตอนกลางและพื้นที่พิเศษ
เมืองโบราณอู่ทอง (อพท.7) เขตพัฒนาการท่องเที่ยว
ฝั่งทะเลตะวันตก (อพท.8) และเขตพัฒนาการท่องเที่ยว
อันดามันและเขตพัฒนาการท่องเที่ยวหมู่เกาะ
ทะเลใต้ (อพท.9)

ดร.ชูวิทย์ ยกตัวอย่างพื้นที่ อพท.4 ซึ่งมี
แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้อย่าง
อุทยานประวัติศาสตร์ถึง 3 แห่ง แต่ในพื้นที่ยังมี
ประเพณีที่น่าสนใจอย่างประเพณีแห่ช้างบวชนาค
ที่จัดขึ้นทุกวันที่ 7 เม.ย.ของทุกปี ณ วัดหาดเสี้ยว
อ.ศรีสัชชนาลัย ซึ่งเป็นประเพณีบวชนาคที่มีเอกลักษณ์
แตกต่างจากที่อื่น

หรือในพื้นที่ อพท.6 มีเทศกาลแข่งเรือเอกลักษณ์
น่าน ที่สะท้อนวิถีชีวิตผู้คนที่มีความผูกพันกับแม่น้ำ
น่าน โดยฝีพายทุกคนต้องเป็นลูกหลานเมืองน่าน ไม่
ที่นำมาต่อเรือก็ต้องเป็นไม้ที่ปลูกใน จ.น่าน และจัด

โพสต์ทูเดย์

Post Today
Circulation: 320,000
Ad Rate: 1,100

Section: แมกซ์/หน้าแรก

วันที่: อังคาร 1 มกราคม 2562

ปีที่: 16 ฉบับที่: 5808

Col.Inch: 202.07 Ad Value: 222,277

หัวข้อข่าว: 'ล้มผี' วัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้

หน้า: M1(เต็มหน้า)

PRValue (x3): 666,831

ศิลปิน: สีสี่

ภาพ :ปฏิภัทร จินทรสง

ขึ้นในช่วงประเพณีตานก๋วยสลากตามวิถีปฏิบัติแต่โบราณที่ชาวบ้านจะแจวเรือไปทำบุญที่วัด

หรือในพื้นที่ อพท.7 เมืองโบราณอู่ทอง จ.สุพรรณบุรี มีเพลงกล่อมเด็กของกลุ่มชาติพันธุ์ไทยพวน ณ ชุมชนบ้านเขาพระ ซึ่งเป็นประเพณีที่เกือบจะสูญหาย มีผู้สืบทอดเพียง 2-3 คน อพท.จึงร่วมมือกับอาสาสมัครพิพากษาพยาน นำเพลงกล่อมเด็กเข้าไปสู่รูปแบบพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน เก็บรักษาบทเพลงกล่อมเด็กในรูปแบบของไฟล์เสียงและนำเสนอให้นักท่องเที่ยวรู้จัก แม้อันชีวิตประจำวันแทบไม่หลงเหลือการกล่อมเด็กด้วยเพลงดั้งเดิมอยู่แล้วก็ตาม

“หัวใจสำคัญของภารกิจนี้คือ เราต้องนำวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้มาแปลงให้เป็นคุณค่า ซึ่งสัมพันธ์เชื่อมโยงกับเรื่องราวการท่องเที่ยว โดยการจะเพิ่มคุณค่านั้นต้องเข้าถึง แบ่งปัน และใช้ประโยชน์ได้ นั่นคือ วัฒนธรรมต้องเป็นสิ่งที่เข้าถึงได้ง่าย มีการแบ่งปันสู่นักท่องเที่ยว และชุมชนจะต้องได้ประโยชน์ด้วย เพื่อให้วัฒนธรรมที่คนอาจมองว่าอยู่บนหิ้ง แต่จับต้องไม่ได้ นำมาพัฒนาเชื่อมโยงกับกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาต้องมีระเบียบวิธี ต้องไม่เปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ ถ้าจะทำให้ร่วมสมัยต้องทำให้รูปแบบการนำเสนอร่วมสมัย แต่ไม่บิดเบือนเนื้อแท้ดั้งเดิม”

รองผู้อำนวยการ อพท.กล่าวด้วยว่า เส้นที่ของการท่องเที่ยวอยู่ที่เรื่องเล่า หากนักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรื่องราวในสถานที่จริงจะทำให้สนุกและมีความสุขมากขึ้น “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนวัดกันด้วยความสุขเท่านั้นเอง ความสุขที่เราได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ได้เรียนรู้สิ่งใหม่ๆ ซึ่งเป็นภารกิจของ อพท.ที่ต้องไปพัฒนาเรื่องเล่าเหล่านี้จากวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ทั้ง 5 ประเภทออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว”

นอกจากนี้ หลักการทำงานกับชุมชนอยู่ภายในเงื่อนไข 2 ข้อ คือ ความพร้อม และความเต็มใจ กล่าวคือ บางพื้นที่มีเรื่องเล่า มีประเพณีที่น่าสนใจ แต่ยังไม่อยากนำเสนอให้นักท่องเที่ยวก็ต้องเคารพการตัดสินใจของคนในชุมชน หรือบางพื้นที่อยาก

ดร.อนุชา กิระกานนท์

ทำการท่องเที่ยวแต่ยังไม่มีความพร้อม อพท.จะทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงเข้าไปช่วยต่อยอดเรื่องเล่าให้มีระบบระเบียบ และพร้อมที่จะนำเสนอต่อนักท่องเที่ยว

“เราไม่ได้ไปบอกชาวบ้านว่าทำท่องเที่ยวแล้วจะรวย เราไม่อยากให้เขาเปลี่ยนแปลงอาชีพประจำที่เคยทำมา เพราะการท่องเที่ยวเป็นธุรกิจที่เปราะบาง เมื่อเจอภัยธรรมชาติ การก่อการร้าย และเศรษฐกิจตกต่ำก็จะส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว

ดร.สุวิทย์ มิตรชอบ

แล้ว ดังนั้นเราจึงไม่อยากให้ชาวบ้านทิ้งไร่นาทำมาบอกเล่าเรื่องราวให้นักท่องเที่ยวอย่างเดียว แต่อยากให้นำมาเป็นรายได้เสริมและมีความสุขในการทำ”

เมื่อปีที่ผ่านมานี้ เทรนด์การท่องเที่ยวชุมชนได้รับความนิยมอย่างมากทั้งในไทยและทั่วโลก ดร.สุวิทย์ มองว่า ต่อจากนี้ไปการท่องเที่ยวชุมชนจะไม่ได้เป็นกระแสนิยม แต่จะกลายเป็นการท่องเที่ยวกระแสหลัก เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในปัจจุบันให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมพื้นถิ่นที่ไม่คุ้นเคย ดังนั้นไม่ว่าจะเดินทางไปไหนก็อยากไปเห็น ไปชิม ไปสัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ๆ ในพื้นที่ที่ไม่เคยไปเยือน

“แต่สิ่งที่ท้าทายกว่าคือ จะทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวชุมชนเป็นการท่องเที่ยวโดยชุมชนตัวจริงเป็นชุมชนแท้ ไม่ใช่ชุมชนเทียมที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อ

โพสต์ทูเดย์

Post Today
Circulation: 320,000
Ad Rate: 1,100

Section: แมกซ์/หน้าแรก

วันที่: อังคาร 1 มกราคม 2562

ปีที่: 16 ฉบับที่: 5808

หน้า: M1(เต็มหน้า)

Col.Inch: 202.07 Ad Value: 222,277

PRValue (x3): 666,831

ศิลปิน: สีสี่

หัวข้อข่าว: 'สัมผัส'วัฒนธรรม ที่จับต้องไม่ได้

การท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้คนภายนอกเข้ามาหาผลประโยชน์ จนส่งผลกระทบต่อชาวบ้านตัวจริง”

ตลอดระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมา อพท.ได้นำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลก หรือ GSTC (Global Sustainable Tourism Criteria) ของสภาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลกมาใช้เป็นตัวชี้วัดในการทำงาน โดยปีนี้ (2562) จะมีการอบรมอาจารย์จากมหาวิทยาลัย 19 แห่งในพื้นที่พิเศษของ อพท.มาทำหน้าที่เป็นผู้ประเมินแหล่งท่องเที่ยว 6 แหล่งที่นำเกณฑ์การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนโลกไปใช้ เพื่อให้ทราบผลการดำเนินงานและทราบวิธีการแก้ไขในจุดที่บกพร่อง ซึ่งหนึ่งในเกณฑ์ของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่ต้องประเมินคือ การปกป้องมรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว

ด้าน ดร.อนุชา ทิรคานนท์ ผู้อำนวยการสถาบันไทยคดีศึกษา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ กล่าวถึงความสำคัญของอนุสัญญาว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ว่า อนุสัญญานี้ของยูเนสโกเกิดขึ้นเมื่อปี 2546 เพื่อต้องการให้มนุษยชาติตระหนักถึงคุณค่าของความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อที่จะได้อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขและเคารพซึ่งกันและกัน ซึ่งปัจจุบันวัฒนธรรมที่มนุษย์

สร้างสรรค์และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นกำลังเสี่ยงต่อการสูญเสียดังกล่าวจากความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลก โดยเฉพาะกระแสโลกาภิวัตน์ สงคราม และภัยธรรมชาติ “คำว่าวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ในที่นี้ไม่ได้หมายถึง สัมผัสไม่ได้ (Untouchable) แต่หมายถึง สิ่งหนึ่งเมื่อปฏิบัติแล้วมันหายไป เช่น ทักษะในการเล่นดนตรีที่ถ่ายทอดจากคนหนึ่งไปสู่อีกคน ทักษะดนตรีนั้นมันจับต้องไม่ได้แต่มันสามารถกลับมาปฏิบัติได้อีก เพราะสิ่งนั้นมันผูกติดกับคนและถ่ายทอดจากคนสู่คน ดังนั้นเมื่อหมดคนปฏิบัติวัฒนธรรมก็จะหายไป ซึ่งต่างจากโบราณสถาน โบราณวัตถุที่อยู่นิ่งอยู่ที่เดิม อนุสัญญานี้ตระหนักว่าวัฒนธรรม

บางอย่างไม่ควรปล่อยให้สูญหายไป เพราะเป็นสิ่งที่ดีงามที่มนุษย์ได้สร้างสรรค์ขึ้นมา และควรจะร่วมกันสร้างความตระหนักรู้ด้วยการนำขึ้นทะเบียนเป็นทะเบียนตัวแทน (Representative List) มรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติ เพื่อให้คนทั้งโลกรู้ว่า มีการปฏิบัติแบบนี้ในช่วงเวลานี้ ณ สถานที่แห่งนี้”

ประเทศไทยมีการขึ้นทะเบียนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ภายใต้พระราชบัญญัติส่งเสริมและรักษามรดกภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม จำนวนหลายร้อยรายการ เช่น โนราห์ การนวดไทย การละเล่นริ้วข้าวสาร ซึ่งการที่จะนำไปสู่การขึ้นทะเบียนของยูเนสโกได้ต้องมีความสำคัญเร่งด่วน และไม่ควรปล่อยให้สูญหายไป โดยหลังจากที่ประเทศไทยเข้าร่วมเป็นภาคีสัญญานี้ในปี 2559 สามารถขึ้นทะเบียน “โขน” เป็นตัวแทนมรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ของมนุษยชาติได้สำเร็จ

“เมื่อประเทศไทยเป็นภาคีสัญญานี้แล้ว เป็นเหมือนการให้คำมั่นสัญญาต่อโลกใบนี้ว่า เราจะรักษามรดกทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ทั้งที่ขึ้นทะเบียนแล้วหรือยังไม่ขึ้นทะเบียนให้คงอยู่ ซึ่งนอกจากการสงวนรักษา ยังต้องส่งเสริมให้คงอยู่ต่อไป อย่างการต่อยอดวัฒนธรรมไปสู่การท่องเที่ยวก็เป็นวิธีหนึ่งเพื่อรักษาวัฒนธรรมไว้”

ดร.อนุชา กล่าวเสริมว่า วัฒนธรรมเปรียบเสมือนน้ำที่ไม่หยุดนิ่ง ดังนั้นการจับวัฒนธรรมแข็งจึงไม่ถูกต้องเพราะทุกวัฒนธรรมมีการเปลี่ยนแปลงมาโดยตลอด “โลกปัจจุบันคือโลกอีกแบบหนึ่งที่คนโบราณเคยเห็น และปัจจุบันจะกลายเป็นอีกโลกหนึ่งของคนในอนาคต วัฒนธรรมมันมีการไหลเคลื่อนไป มีการปรับตัว และมันต้องคงอยู่ต่อไปถ้าสิ่งนั้นเป็นสิ่งดีงาม”

ไม่มีมนุษย์คนไหนที่ไร้วัฒนธรรม แม้กระทั่งคนป่าที่ตัดขาดจากโลกภายนอกก็ยังมีวิถีปฏิบัติภายในชุมชน แต่คนอื่นจะตัดสินว่าวัฒนธรรมนั้นดีหรือไม่ก็เป็นการมองด้วยค่านิยมส่วนตัว อนุสัญญานี้ว่าด้วยการสงวนรักษามรดกวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้จึงเป็นการป่าวประกาศว่า โลกใบนี้มีวัฒนธรรมอันหลากหลายและมีแง่มุม เพื่อยุติการตัดสินผู้อื่นและสร้างโลกที่อยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ภายใต้ความเข้าใจและเคารพความแตกต่างซึ่งกันและกัน ■